

san seginnan - nimòrò 88
zuwèn kalo - san 1979

bp:24 - bamakò (mali)
telefòn : 22104 — ccp : 0155
dòròmè 4

kibarudilalaw kuntigi : amadu ganyi kantè

kibaru

a bè bò kalo o kalo, faso ka kibarudiso ka yamaruya kònò

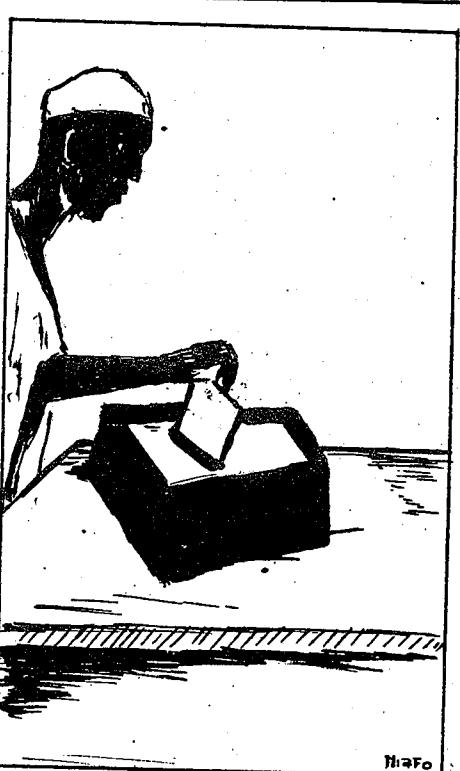
malidenw
wotera
«OWO»
udpm
ye

"udpm" sigili kóngèrè bannen kè, marisi kale tile 28, a tile 29, a tile 30, n'a tile 31 don, san 1979 la, a sekeretèri zeneral, n'e ye peresidan musa tarawele ye, e y'a jira k'a bèna kóngèrè in bènkanw labato, k'u bò a sira fè, walasa jamana ka segin sariya bolo kan.

sariya bolo ye mun ye ? e ye jamana kuntigi ani depitew sigili ye wote sira fè ; i m'a fè jamana taabole sariya y'a kanu coge min na, kabini san 1974 zuwèn kalo la.

labènni jèkuli sigira sen kan. "udpm" bireba ye peresidan musa tarawele yèrè yamaruya ale ka kè a nyémègè fèlè ye. "udpm" sèkisènw y'u ka depitew latèmèn wote bilara zuwèn kale tile 19 na, san 1979 la. "udpm" jigi ma ware, bawé, malidenw bérá ka caya. wote kèra bée sage ye. mali peresidan ani mali depitew sugandira.

kibaru
kònòkow

nyè 2: kibaru kanubagaw kuma yòrò - "comatex"

nyè 3 : nsirin : waraba ani sonsan- bamanankan-

nyè 4 ani nyè 5 : mali depitew tògòw -

nyè 6 ani nyè 7 : bali-kukalan bè sen kan mali kònò -

nyè 8: nin kalo lètèrè

kibaru kanubagaw kuma yòrò

kuma kòròmaw

fèn dò bè, a bè wolo, cè t'a fè, a tè sungurun tigè. o ye mun ye ?

fèn dò bè, a bè ji min a bobara fè, a bè yeli kè a kònòbara fè, a bè finyè minè a kunkolo fè, a nafa bè nènkuñ na. o ye mun ye ?

shè kelen bè, a bo kasa goya fè, n'a ye bo kè nyinan san 1979, fo san 1980 san na, a kasa tè ban. o ye shè bo jumèn ye ?

seku jara
tara

mògò wolofa ani i woloba dògòkè, n'u ye baari ta, i bè jònni dèmè, ka jònni to ?

babu mènta
kònòna

fèn dò bè yen, kaman b'a kun, sen b'a kun. a bè kili da, o bè wolo, sen tè o kun, kaman t'o la.

o ye fèn jumèn ye ?

musa dunbiya
firala

fèn kelen bè ji kònò, a cè ka nyi, foyi tè a sòrò : wari tè a sòrò, sanul tè a sòrò. o ye mun ye ?

laseni dazeli sidibe
kunyana kòlòni

nin ye mògò saba ye, u bòra bama kò u bè taa kayi. u nana se kòba dò ma. kelen tigèra, a sen bilala ji la. filanan tigèra, a sen ma bila ji la. sabanan tigèra, a nyè ma da ji kan. o ye mun fèn ye ?

saganti sisòkò
genubantan

an bè na aw nyininka nin kuma in na, n'o ye ji konyè ye, bajì min, ni mògòw bè a min, n'o ye ji sumagan san ye.

ji sumaga nisan bilenman de don wa, walima finman de don, walima jèman de don, walima ji minta in nyè bè cogo di ?

modibo jara ni mahamadu jakite
sòkòlò

nin ye dolo dò ye. a bè yen su ni tile bè lajèlen na. wa, mògò nyè tè a la.

nin ye kamalen fila ye. dò barika ka bon kosèbè. dò barika ka dògò, nka, wari bè a ka jufa kònò.

nin mògò fila la, jumèn b'a mago nyè ni jumèn ye ?

madu kulubali
tinènsana

dutigi ka dukònòna fanw bée furalen ka di a ye. nka, yòrò kelen bè, a furalen man di a ye. o ye dukònòna yòrò jumèn ye ?

sumayila kulubali
kalifabugu

fèn kelen bè dinyè kònò, ni a kumanà, i nyin wo, i jugu wo, o bée bè a mèn. o ye fèn jumèn ye ?

dakan ni sababu, jumèn ka kòrò ni jumèn ye ?

dawuda jalo
masakòni

mali ka bagi dila yòrò

faso jèkabaarakèda - a nyémògoso bè segu mara la marakala sira kan - bp : 52 - telefon : 320-183
mali jamana kònò

garidila - geseda - galadon - tapidila

fèn dawulama fòlow, minw bè dila n'an yèrè ka kòori sènèlen ye
popelini - bazin - geseda gari - kalali gari - fèrobo misènw - tapi dakabanaw
"comatex" ka feereda mali kòkan o bè : kòdiwari - sènègali - nizéri - otiwalita
"comatex" ka baarada mali kònò o bè : bamako - kayi - segu - mèti ani gawo

a fènw bè tali kè farajè jamana fènw de kan

o sababu ye kòori nyè de ye. o de kama, kòori sènè kakan ka kè sèbè ye mali
fan bée kònò, walasa comatex bolonò ka nyè ka taa a fè.

nsiirin : waraba ni sonsan

nin waati la, baganw tun bë kuma.
waraba ye a denw bila a ka dingè kònò. waraw denmisènnaman bë sogo caman dun. o tuma na, waraba wajibiyalen don ka taa sogo nyini, ka na a ka denbaya balo.

don dò, waraba taara sogo nyini, sonsan yaalatò nana o ka dingè da fè. a ye waraba denw ye, k'i kan to olu ma :
- ne b'aw fo ni kumakan duman ye, n'dògòw. ne y'a mèn ko aw dama de bë yan, ko aw man kònè. ne bë na aw furakè.

waraba denw ko :

- anw kòrò bë se ka kë e ye cogo jumèn ?
sonsan ko :
- aw ka dògò. aw ka dògò kojugu o dònni ma. a'ye da a la ten ko n'bè tinyè fò aw ye. aw kòròkè de ye ne ye.

a tora ka waraba denw naani, k'u bérèbérè fo ka taa i yèrè sòrò olu ka dingè ju la.

a tilala, k'i kan to u ma kò kura :
- i n'a fò, ne bë yan, ne bëna aw ka dumuni dila.

a y'o fò cogo min, a y'o kë ten. sonsan bë sagow tobi, k'a bée dun, a tè fosi di waraba den ma. olu bë u da yèlè, k'a filè.

waraba seginnen ka na, a b'a fè ka a denw ye. a y'u wele. olu fasalen hawujalen bolifa k'o sègèrè. waraba nyè da olu kan, a y'u nyinika :

- mun y'aw fasa tan ? ne dun taatò ye dumuni to yan.

waraba denw ko :
- sonsan nana e kò yan. a ko anw kòròkè ye ale ye. anw fana y'a lamar a fè yan. e tun ye fèn o fèn to yan, ale de y'o bée dun.

waraba ye i nyè munu dingè fan

fè. a ko :

- sonsan, e sababu de y'a to ne den fasara. ne ka kan k'i ni degun. bò ne ka dingè kònò. n'o tè, ne bë i dun.

sonsan yèrèyèrètò y'i kan to a ma :
- ne ka tamaw minè, i k'u bila kènèma. ne bë sòrò ka bò.

waraba ye olu minè k'u fili yòrò jan, a ma fèn fò. waraba ko :

- a kèra cogo di, sonsan ?

sonsan ko :

- ne ka npalan fana bë yan. o minè, ne bë sòrò ka bò.

waraba ye npalan minè, k'o fili yòrò jan. sonsan ko :

- a tò ye n'ka sabaraw ye. olu filè, ne bë sòrò ka bò kò fè.

sonsan bë k'o fò, a ye a tulo fura fila dakènyè konyuman, ka olu bò dingè da fè. waraba kònò tinyè yèrè la ko olu ye sabara ye, a y'olu minè, k'u fili, ka taa a fara tamaw ni npalan kan.

waati kèra, waraba ma fèn mèn, a ma fèn natò ye, a y'a den nyinika :

- èe, o tuma na, sonsan bë mini ?
waraba denw ko :

- sonsan....

olu yèlètò ye sonsan taatò jira a la, fo yòrò jan. o bë k'i pan pan a kònò kan duguma ka taa. a yelen, o y'i kun firifiri.

waraba ko :

- sonsan; sonsan, e ka kegun kojugu. ne tè se ka taa e nò fè.

k'a ta o don na, ka n'a bila bi la, waraba ni sonsan ma se nyògòn ma tugun. wa, u dun tèna se nyògòn ma bilen. bawo, sonsan bë taa halisa.

seku tankara

kula

bamanankan

samanni

siginindenw

(voyelles longues)

aa...daamu..... plaisir

ii...miiri..... pensée

uu...duuru..... cinq

ee...seere..... témoin

èe...fèenè..... crème

oo...kooro..... varan

öe...kòori..... coton

mögö..... personne

nögö..... fumier

bole..... bras

bölö..... piquet

cogo..... manière

kogo..... mur

kökö..... sel

kolo..... dresser

kolo..... os

kölön..... puits

wose..... patate

woro..... cola

wörö..... décortiquer

nörö..... boucher

nöordö..... luire

bin..... paille

bèn..... entente

kin..... mordre

kèn..... graisse

fin..... noirceur

fèn..... chose

nunna

siginindenw

(nasales)

an...banfula... coiffure

in...nyin..... dent

en...kelen..... un

èn...cèncèn..... sable

on...bonbon..... menton

ön...gongon... poussière

un...kun..... tête

san 1979 zuwèn kalo til

mali jamana peresidan

zeneral
musa
tarawele

"u d pm"
ka mögö
sugandilen

ka kè mali jamana peresidan ye

ani depitew sugandira

19, "udpm" jigi fara

maraw	kubedaw	!depi! mögôw ! tew! hakè !hakè!	depitew tôgô
kayi mara	!kayi.....	208.066	3...j.m.hude-K.ibrahima-mukutari kamara
	!bafulabe....	103.974	1...ali jawara
	!jema.....	80.242	1...tijani sibi
	!kenyeba....	97.222	1...jònkè sisòkò
	!kita.....	137.515	3...s.mahadi - n.k.famakan-sori keyita
	!yelimane....	74.234	1...mamadu tarawele
kulukérô mara	!nyoro.....	120.618	2...keba ture - saje bacili
	!kati.....	262.527	4...b.idirisa-s.daniyèli-k.mônzen-t.cèbile
	!bananba....	88.769	1...bakari sinpara
	!joyila....	151.022	2...badiye togola - fanfele fènba
	!kangaba....	43.858	1...poli kalifa keyita
	!kolekani....	118.854	1...jaratige tarawele
sikaso mara	!kulukérô....	103.698	1...yaya bagayègè
	!mara.....	107.510	1...minaba jara
	!sikaso.....	314.224	5...b.agibu-b.canze-t.adama-t.sidiki-j.minkom
	!buguni.....	198.441	3...siraba togola-numukèdunbiya- j. filabu
	!kajolo....	90.253	1...bubakari watara
	!kôlènjèba...	110.992	1...nanpori tarawele
segù mara	!kucala.....	200.048	3...danziye konè-p.d.maniyan-nazanga bari
	!yanfolila...	95.385	1...numukè jalo
	!yoreso.....	79.253	1...kalifa dawo
	!segu.....	335.760	5...s.madi-t.amadu-b.mènta-s.bubakari-s.jegosa
	!baraweli....	108.031	1...sori ibrahima konanji
	!bila.....	113.431	1...tayiru tarawele
mèti mara	!masina.....	115.832	1...musa karabènta
	!nyènè.....	114.227	1...seku minaju tarawele
	!san.....	167.337	2...karamoko tarawele - salifu tarawele
	!tominyan....	113.262	1...irene daka
	!banjagara...	153.897	2...omojele anbadome kasoge-m.s. kasumu
	!bankase....	134.331	2...bubakari sangare - seyidu ginde
mèti mara	!jene.....	115.936	1...èlihaji usumani sise
	!duwanza....	144.306	2...ibrahima bore - hasani sise
	!mèti.....	197.087	3...s.k.tali-èl.s.lasana-t.bakari ntòkèman
	!kore.....	184.271	3...t.bamajo-agadu dama-o.dàrà,benure
	!tenènku....	95.430	1...abudarahamani amadu nyangi
	!yuwaru.....	80.288	1...bubakari kase
tumutu mara	!tumutu.....	69.958	1...banyan mayiga
	!gurumararusi!	95.212	1...budama uludu sandi
	!gundamu....	109.087	1...abudulayi agi mchamèdi èli mawuludu
	!dire.....	81.557	1...musa tarawele
	!nyafunke....	131.464	2...amadu sangare - idi bòrè
gawo mara	!gawo.....	116.823	1...poli mayiga
	!ansongo....	83.699	1...abudu abudulayi
	!burèmu....	91.044	1...amadu mahamani ture
	!kidali....	24.963	1...intala agi atahèrè
	!menaka....	51.310	1...hamatu agi fihruni
bamaké disitiri- ki.	!komini fôlé	52.008	1...alimami tarawele
	" 2 nan	88.103	1...makan kuyate
	" 3 nan	89.922	1...abudulu karimu darawe
	" 4 nan	96.646	1...kaba sangare
	" 5 nan	53.576	1...madamu si sòkòna jabate
	" 6 nan	32.320	1...buba jalo

balikukalan

dògòtòròya kalan

an bée y'a mèn arajo la marisi kalo tèmènnèn na, ko kalan dò kèra bananba, ka balikukalandenw dege dògòtòròya konyèw la. kalan in kuncèra tuma min na, balikukalanden ninw jèrà ka lètèrè sèbèn, k'a ci an ma. u ye min kalan dògòkun kelen kònò, u ye nafa min ye a la, a bèna se ka min nyè u ni u ka dugu kònò mògòw ye, u b'o bée pere-perelatigè lètèrè in kònò, k'o bée lase kibaru kalanbagaw ma.

o lètèrè kònò kumaw filè nin ye :

kalan kèra min kan

nin ye kuma ye, ka nyèsin maliden bée lajèlen ma. kuma in ye bananba balikukalandenw ka kuma ye, anw mògò tan ni saba minw nalen bè dògòtòròya kalan na bananba yan.

an ye kalan in daminè marisi kalo tile 7 arabà don. mògò min tun b'an kalan dògòtòròya in na, o ye bananba dògòtòrò kuntigiba yèrè ye, n'o ye dògòtòrò mamadu jabi ye. o de tun bè an kalan furaw kè cogo la banabagatò la. bana o bandà, n'a da sera o ma, kalan dògòkun kelen in kònò, a y'o nyè fò an nyè na, an y'a sèbèn fana, k'a dòn kosebè.

bana sóróta teliw

an ye kalan caman kè an ka bana sóròta teliw kan, n'o ye suma ye, ani kònòboli, ani tògòtògònin, ani nyèdimi, ani joli, ani kolokariw, ani tasumajeniw, ani kònòw, nyòninsan, muguw, joginnidaw, funun, pasajabana, sensabana : u bè mògò sórò cogo min na, an ka kan k'u kumbèn cogo min na ni bolociw ye, an ye o bée faamuya. an ka kan k'an yèrè tanga nògò ma cogo min na, an y'o dòn. min bè na ni nògò ye, an y'o fana dòn.

bè sen kan kera bananba

kalan in nafa

o kalan in ye faamuyali caman di an ma bana furakèli cogo kan ani bana kumbèn cogo kan. o na kè sababu ye ka sènèkèlaw lafiya u ka baaradaw la. bari fòlò, ni samiyè tun sera, sumaya bè caya, bana misèn bè caya, minw b'an wajibiya kaa an ka kubeda la dògòtòròso la. bamananw b'a fò ko tile kelen mana tèmèn cikèla kan samiyè fè, i bè kalo kelen kè, i tè kun tòw la tugun. o kòsòn, furakèli kalan in di-yara anw ye kosèbè.

an b'aw ladònniya k'a fò ko mògò o mògò nalen bè kalan in na bi, sani an ka se yan, an ye furakèlisow jò an ka duguw kònò fòlò.

mun na, an y'o kè ? a nafa ye mun ye ? an ye kalan min kè k'a dòn, an bè taa n'o furaw ye an ka duguw kònò, ka an ka dugu kònò mògò furakè.

an b'a fè, an balimaw, an sinjiw, an teriw, an kanubagaw, ni o fèn o fèn banana an kòrò, n'o kèra bana fèn o fèn ye, an b'o furakè k'o kènèya. mògò o mògò, n'o banana ka o fura to an bolo an ka duguw kònò, an bè olu bèe furakè, ka u kènèya pewu.

ni an seginna an ka sow kònò, ni suma bè min na, an bè niwakini di o ma. a ka kan ka niwakini ta cogo min na, an bè a di a ma o cogo la. ni joli bè mògò min na, an b'o furakè ni joli furaw ye. ni kònòboli bè mògò min na, an b'o furakè ni ganidan ye. a kisè ka kan ka ta cogo min na kònòbolitòw fè, an bè a di u ma o cogo la.

aw y'a dòn, ni hadamaden ni kènèyara, a ka sòrò bè bonya kosèbè. an ka kalan in kun ye an fè, sènèkèla bèe ni ka kènèya. o tuma na, bèe ka sòrò bè bonya.

mògò minw nana furakèli kalan in na bananba, olu tògò n'u jamu filè nin ye :

bòròn mara la, dugu saba

- soso balikukalanden mògò saba : *gabukòrò keyita danseni keyita baba keyita*
- kènyèbugu balikukalanden saba : *bakari galedi sekù sisòkò sitafa jabi*
- sòbugu balikukalanden mògò fila : *tijani sila kamatigi kulubali*

bananba mara la, dugu saba

- gana balikukalanden mògò fila : *kese tarawele mukutari tarawele*
- ginyan balikukalanden mògò fila : *bancini nyare mama tarawele*
- jòni balikukalanden mògò kelen : *fabu cèrò*

nin kalo lètèrè

tasuma ye nèema tana ye

tasuma ye tinyèni min kè, san damadò in kònè n'a fôra k'an k'a jate wulakònè duguw la, aa!, an badenw ni o fôra an ye, an bë siran tasuma ko nyè.

ni tasuma béra, misiden min bë jenin; saga min bë jenin; ba min bë jenin; o ka ca; a bée tè fô.

dugu nafaw, i n'a fô balow, ani shéw, ani denmisènw ni tasuma béra dugukònè, ninw si tè se ka u yèrè nii makaran.

fe tasuma bë na yèlèn u kan, ni coge la k'u birilen te, k'u bë u nii kisi yèrè yinin, o kósèn denmisèn ani shè bée ka kan du kònè. u bë tèrè sérè yèrè min, u bë taa yen de.

tasuma, an taalan den. nka fèn fana den, n'a balawu ka ca. o kósèn an kakan ka duguw saninya e n'an sigi yérèw. o ke fana an ye ke kelen kólösi; k'a famuya k'a jateminè : wulakònè dugu tasuma ju bë ko fila kan : cèkérèbaw ani musew.

maningala, a cèkérèba samiya e tilema e, tasuma bë jirigurun belebellew la. u si sew kònè, su tè a ma, tile tè a ma, sanga ni waati bée, ke nènè bë u la.

musew fana dun, olu bë taa bugurijè silen n'a kalaman furan ka bén bin nyama-nyamaw kan. jateminè tè k'e k'a fô, ke bugurijè kalaman bë tasuma bô, ni tobiliw kéra, musew hakili t'a ye ka ji k'e tobili yé-

rèw la, dutigi fana ka kólösi tè se a ma; fe ni tasuma béra bée bë girin k'i jé, ke tasuma ye tinyèni kè... a dun wuli cogo jónjón tè fô.

èe ! an k'a ke lajè nyögèn fô. tasuma wuli cogo maningala, bée b'a dèn. wulakònè duguw ani bugudaw, a kow kakan ka fèsèfèse : ka sigiyèrèw saninya.

an ka mali jamana nyè mègèw ye sègèsegèli daminè dè ! hali n'i bë bugudala, ka dugu bila, se bë k'e yen k'i sigi coge dèn, k'i kolosi, tasuma ko la.

alasane keyita animatèri ka bë marènbilîya keke-fata kafe la, kita.

tasuma ka jugu dugu n'a kònòfènw ma coge min na, a ka jugu kunge n'a kònòfènw fana ma o cogo kelen de la. o de kósèn a bë fô ko tasuma ye nèema tana de ye.

CONTENU DU JOURNAL KIBARU N° 88 DU MOIS DE JUIN 1979

1ère PAGE : Les maliens ont voté par un "OUI" massif en faveur des listes de l'Union Démocratique du Peuple Malien (U D P M) concernant les élections, présidentielle et législative, du 19 juin 1979. Le bénéfice du travail est le gain (pour tous les métiers, y compris l'agriculture). Le sommaire de ce numéro.

2ème PAGE : Proverbes et devinettes du Mali envoyés par des lecteurs de Kibaru. Publié à la compagnie malienne des textiles du Mali (COMATEX).

3ème PAGE : Un conte du Mali : le lion et le lièvre; pourquoi ces deux animaux se poursuivront jusqu'à la fin des temps. Apprendre le "bambara" sans maîtres (en encadré).

4ème et 5ème PAGE : Elections pour la 2ème République Présidence de la République et l'Assemblée Nationale du Mali : liste des députés et circonscriptions de vote sur toute l'étendue du territoire : 82 députés dont 2 Femmes.

Région de Kayes: 12 députés - région de Mopti: 15 députés

Région de Koulikoro 11 députés - région de Tombouctou: 6 députés

Région de Sikasso: 15 députés - région de Gao: 5 députés

Région de Ségou: 12 députés - District de BAMAKO: 6 députés

6ème et 7ème PAGE : L'Action de post-alphabétisation se poursuit avec succès au Mali par des stages de formation des néo-alphabètes dans tous les secteurs d'activités nationales.

Dans ces deux pages: formation de 13 personnes dans le domaine de la santé à Banamba dans la région de Koulikoro.

8ème PAGE : "La lettre du Mois" consacrée, cette fois, au feu de brousse et entièrement rédigée par un néo-alphabète alassane keité, du village de marinbiriya, arrondissement de Kokofata cercle de Kita, région de Kayes.